

egy része falusias település jellegű, tehát az üdülőerdő-igénye maximális. (Természetesen más kérdés a városok körüli erdők telepítésének szükségessége, amelyek fontos közjóléti funkciót töltenek be, de bennük elsődleges a gazdasági célok megvalósítása.)

Ezek szerint egyértelműen kimondhatjuk, hogy az üdülőerdők területi igénye — figyelembe véve a bennük folyó fahasználatot is — nem jelent olyan megterhelést, ami miatt kijelölésétől tartózkodni kellene.

Hasonló választ kell adnunk az üdülőerdőgazdálkodás anyagi terheit illetően. Budapest 4000 hektárnyi erdőterületére mintegy 3,5 millió forint parkerdő fenntartással kapcsolatos különleges költség esik. A zöldövezetek fenntartási költsége, ha a táblázatban jelzett 12 351 ha szintig kiépítjük és a budapesti fenntartási költséget vesszük alapul, nem haladja meg összesen a 10,5 millió forintot éves szinten számítva. Olyan teherrel állunk tehát szemben, amely elviselhető az erdészet számára, amit feltétlenül vállalnunk kell az erdők közjóléti szerepének fokozása érdekében. Ezt a költséget pedig az erdőfenntartási alapból kell fedezni, annál is inkább, mert az erdészet köteles megvalósítani az erdő és annak valamennyi hasznának bővített újratermelését, beleértve az erdők védő, üdülési, egészségügyi, esztétikai és kulturális hasznát a sok egyéb gazdasági hasznosítás mellett.

Д-р Ш. Том: СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕННОГО КОЛЬЦА НАШИХ ГОРОДОВ ЯВЛЯЕТСЯ ЗАДАЧЕЙ ЛЕСНИЧЕСТВА.

Исходя из потребности в лесной территории в 30 м² на душу населения, можно подсчитать, что размер намечаемых лесов для отдыха вокруг городов незначительно мал по сравнению с лесной площадью, относящейся к лесному хозяйству. На основе расходов на содержание лесопарка г. Будапешта можно установить, что расходы на содержание лесопарков по всей стране сносны для лесничества. Покрытие этих расходов можно сделать за счет фонда содержания леса.

Таким образом задача создания лесопарков в рамках многостороннего использования непосредственно возлагается на лесничество.

Dr. Tóth S.: DIE AUSFORMUNG DES GRÜNEN GÜRTELS UNSERER STÄDTE IST DIE AUFGABE DER FORSTWIRTSCHAFT.

Unter der Voraussetzung eines Waldbedarfs von 30 m² je Einwohner kann errechnet werden, dass die Ausdehnung der in der Umgebung der Städte einzurichtenden Erholungswälder unansehnlich klein im Vergleich zur Fläche der für die Holzherstellung bestimmten Wälder ist. Auf Grund der Erhaltungskosten der Parkwälder von Budapest kann festgestellt werden, dass die Forstwirtschaft diese Kosten auch auf der Landesebene tragen kann. Die Deckung der Erhaltungskosten könnte dem Aufgabenbereich des Walderhaltungsfonds zugewiesen werden. So gebührt diese Aufgabe im Rahmen der mehrseitigen Nutzung der Wälder unmittelbar der Forstwirtschaft.

Közös úton... – Erdészet és turisztika –

DR. PÁPA MIKLÓS

Akik szeretik az erdőt és útjait járják, nem állhatnak távol egymástól... Akik nem tévednek el az erdők sűrűjében, biztosan el tudnak igazodni egymás érdelem- és gondolatvilágában is. Mi sem természetesebb mint az, hogy az erdészek, vadászok, természetbarátok megértsék egymást...

*

Így volt ez már a kezdet kezdetén is. 1888-ban alakult meg az első budapesti turista szervezet és már a következő évben szép számmal találunk tagjai között erdészeket is.

Tagja volt *Bedő Albert* országos főerdőmester, aki *Divald Adolf*tal és *Wagner Károly*tal együtt első erdőtörvényünket alkotta meg.

Tagja volt *Guckler Károly* fővárosi erdőmester, akkor még erdőtiszt, aki a Budai-hegység erdősítésében szerzett kiváló érdemeket. Ő építette az óbudai hegyek gyönyörű oldalútját is. Ez a sűrűn látogatott, közkedvelt sétaút ma is az ő nevét viseli.

Tagja volt a *szokolyahutai* (ma: Királyrét) és a *zelizi* erdőmester, a *máramaroszigeti* alerdőfelügyelő, a *bethleni*, a *gödöllői*, a *pilismaróti* főerdész, a *telki* (!) közalapítványi erdész, a *visegrádi* erdész.

Tagja volt *id. Hoffmann Sándor* főerdőtanácsos, aki a Dobogókő alatt egy stilszerű faházat létesített a turisták részére, mely 8 éven keresztül, míg a dobogókői faház felépült, az egyetlen szálláslehetőség volt a környéken. A korabeli turista sajtó így emlékezik meg róla:

„(1890) június 15-én volt a pilis-maróthi Hoffmann-gunyhó felavatása. A rendkívül kedvezőtlen idő dacára 35 tagból (köztük 6 hölgy) álló társaság vasúton Szobra ment, innen óriási viharban átkelt a Dunán Pilis-Maróthra, ahol Csupor István vallásalapítványi főerdész, Galambos Béla és ifj. Tirts Rezső erdészek fogadták. Innen kocnikon mentek Pilis-Maróthon át a Hoffmann-gunyhóig, mely ez alkalommal nyílt meg először a turisták előtt. A szép fekvésű gunyhó előtt volt a közös ebéd, mely alatt dr. Szabó József egyet. tanár, gróf Csáky Albert vallás és közokt. miniszter, dr. Téry Ödön — báró Eötvös Loránd nevében — *id. Hoffmann Sándor* főerdőtanácsost éltette, kik az Osztályt (a Magyarországi Kárpát Egyesület már említett budapesti osztályát) működésében oly hathatósan támogatták.”

Thirring Gusztáv 1900-ban „Budapest környéke” c. útikalauzában így emlékezik meg e nevezetes létesítményről:

„A Hoffmann-gunyhó néhai Hoffmann Sándor közalapítványi főerdőmester nevééről elkeresztelt erős blokkház, melyben szoba, konyha s megszállásra alkalmas egyszerű berendezés van. Kulcsa a MTE (Magyar Turista Egyesület) hivatalos helyiségében átvehető. A gunyhótól 1—2 percnnyire van a kitűnő vizű Hoffmann-kút forrása, idylli szép helyen.” *Az erdésznek köszönhetjük tehát az első turista jellegű létesítményt a főváros környékén.*

Tagja volt a turistaegyesületnek *Prokop Géza* pilisszentkereszti főerdész is, akit személyes jóbarátság fűzött *dr. Téry Ödönhöz*, a hazai turistamozgalom egyik legnagyobbjához. *Prokop Géza* *adományozott telket a dobogókői turistaház felépítéséhez.* És feleségével együtt ők szereztek vállalkozót is, a ház felépítésére. „Téry aztán is sűrűn látogatott el Pilisszentkeresztre — írja Prokop Géza — és az egyesületnek szinte minden ügyét megbeszélte velem.”

Íme, az első főváros-környéki turista-menedékház egy erdész telkén épült fel! El lehet-e képzelni ennél eszményibb kapcsolatot? Hálából a turistaházzal egyidejűleg felavatott Erzsike-forrást — a Dobogókő fennsíkján —, Prokop Gézáné tiszteletére nevezték el.

És tagja volt a turista társulatnak *dr. Darányi Ignác* országgyűlési képviselő is, ki később mint földművelésügyi miniszter oly hathatós segítséget adott *Kaán Károly* természetvédelmi munkásságához.

Így kezdődött... Így indult el — közös úton az erdészettel — a hazai turistamozgalom.

*

Az 1920-as évek második felében a turistáskodás erőteljesen fellendült Magyarországon. A turistaegyesületek taglétszáma megkétszereződött. A megerősödött egyesületek új turistaalkotásokkal gyarapították a főváros-környéki erdővidéket. Tizenöt menedékház épült 1925 és 1933 között a Budai-, a Pilis, a Cserhát- és a Börzsöny-hegységben! És új kilátótornyok, újonnan foglalt források is jelezték az új erőre kapott mozgalom lelkes tevékenységét. A megduzzadt létszám azonban felhígulást is jelentett: a régi, tapasztalt turista-gárda mellett új emberek is megjelentek a terepen. Őket is a természet szeretete s a haza megismerésének a vágya vonzotta ki a szabadba. De mert tájékozatlanok voltak, még semmiféle oktatásban, kiképzésben nem részesültek, egyben új feladatot is jelentettek a turistamozgalom részére: meg kellett szervezni a turista tömegek oktatását. Ekkor indult meg a túravezetői tanfolyam, mely a túrák vezetőit igyekezett alaposan kiképezni, sokoldalú ismerettel felruházni. Nekik kellett ezeket az ismereteket a túrák résztvevőinek tovább adni. A kötelező tantárgyak között már akkor ott szerepelt a természetvédelem is! (Furcsa ironiája természetvédelmi helyzetünknek, hogy éppen azok részesültek ilyen oktatásban, akiknek a szívében amúgyis elevenen élt a természet szeretete s akik abban amúgysem tettek volna kárt; és nem azok, akik üzleti vállalkozásból kőfejtéssel, mészegetéssel tették tönkre sok szép vidékünket.)

A túravezetői képező tanfolyamok ma is folynak: szélesebb területen, nagyobb létszámmal és gazdagabb anyaggal, mint a múltban; és most már három fokozatban.

Az oktatásnak megvolt a kedvező hatása. Ez visszatükröződik az akkori erdészvadász véleményekben:

„Mi vadászok szeretjük a turistákat” — mondta *Mathisz Gyula* börzsönyi erdőmester. „Nekünk nem ártnak. Ez a régi felfogás már megdőlt. Az állatok megszokják az embereket és így a vadásznak tulajdonképpen még könnyebb dolga van, mint eddig.

A turisták ma már sokkal fegyelmezettebbek, mint a múltban voltak és a vadászérdekekre is tekintettel tudnak lenni, csak fel kell őket világosítani”.

Józan, okos szavak... De nemcsak szavak! Amikor a *Magyar Turista Élet* c. lap 1936 tavaszán nagylétszámú turistavonatot indított a *Börzsönybe*, a látogatókat az erdőbirtokosok és erdőbérlok túlnyomó többsége nagy megértéssel fogadta. Azt írja erről a lap „*A megértés útján...*” c. cikkében (1936. április 30.):

„Az erdőhivatalok is a legnagyobb készséggel állottak rendelkezésre... a megértés és az ügyszeretel jegyében válaszoltak. Néhány erdőbirtokos elnézést kért, hogy személyesen nem fogadhatja a turistákat...”

Más hegyvidékek is akadtak, ahol barátságos kapcsolat alakult ki; méghozzá állandó jelleggel. Egy *mátrai erdőbirtokos* a tulajdonát képező egyik erdőőri házat 3 szobával kiegészítette, s ezt átadta turistamenedékház céljára. S amikor a házat kezelő turistaegyesület ezt kibővítette, ezt is erőteljesen támogatta. Így létesült a ma is működő *ágasvári turistaház*. — A korábban elzárt *Vértesben* is kialakult az útjelzés-hálózat és Gesztváromjai között turista-menedékház létesítését is lehetővé tette a területtulajdonos megértése.

Hasonló megértés mutatkozott turista részről is. Amikor 1933. őszén felavatták Dorog közelében a *feketehegyi turistaházat*, — mely Esztergom város támogatásával épült — az ünnepi beszéd során ez is elhangzott:

„Esztergom városa megalkotta ezt a házat, mely éppen úgy óhajt szolgálatot tenni az erdészetnek, mint a turistaságnak. Ezzel bebizonyította azt is, hogy az erdészeti érdekek harmonikusan kapcsolódhatnak a turistaság érdekeivel, egymást támogatják, kiegészítik”.

A szervezett turista mozgalom felfejlődésével egyidejűleg megnőtt azonban a *szervezetlen kiránduló-tömegek* érdeklődése is. A hegyeket, erdőket sokan látogatták olyanok is, akik kívül álltak a turista-egyesületeken. Hozzájuk már nem ért el a turista oktató, nevelő munka. Jóindulatukhoz, jóhiszeműségükhöz nem fér kétség. De tapasztalatlanságuk folytán akaratlanul is követtek el hibákat, okoztak kisebb-nagyobb károkat. Így velük kapcsolatban több, jogos panasz merült fel. Ekkor és ezért válik szét a „*turista*” és a „*kiránduló*” fogalma, s ez utóbbiak — érthetően — kevésbé szívesen látott vendégek az erdőterületeken.

Mai felfogásunk szerint ezek az ún. „kirándulók” is értékes elemei a „zöldbe” igyekvők sokaságának: *megtették az első lépést a szabad természet felé vezető úton*. Támogatni, segíteni kell őket ebben a törekvésükben. E tekintetben sokat nyújthat a Társadalmi Erdei Szolgálat, melyről a későbbiekben még szólunk.

*

Ilyen nemes hagyományok alapján bontakozott ki az az egészséges együttműködés, mely a mai erdész — vadász — turista kapcsolatokat jellemzi. *Kiteljesedéséhez szükség volt a nagy társadalmi átalakulásra*. Korábban az erdőbirtokos, vagy a vadászberlő személyétől függött a jó vagy rossz viszony. Belátása szerint engedett szabad utat, vagy állított sorompót. Megnyitotta erdejét, vagy lezárta az utakat: tetszése szerint. Ma viszont az új *erdőtörvény*, az 1961. évi VII. törvény indokolása kimondja, hogy az erdőknek — többek között — „... — számottevő szerepük van... az egészségvédelem terén is”. És erre való tekintettel a 26. §. elrendeli:

„ (1) Az országos erdészeti hatóság vezetője köteles megtenni a szükséges intézkedéseket, hogy az erdők — az alapvető célkitűzések sérelme nélkül — a dolgozók üdülését, pihenését is szolgálják.

(2) Az erdei utakat közlekedésre, az erdőt üdülésre, pihenésre bárki használhatja.”

Ha még hozzávesszük, hogy a IX. fejezet teljes egészében a vadászattal foglalkozik, kimondhatjuk, hogy az erdőtörvény valósággal alaptörvénye a három társadalom, az erdészek, vadászok, turisták *erdőn belüli együttélésének*.

Amit az erdőtörvény kimondott, csak jogszabályba foglalása volt annak a megújított szellemnek, mely a különféle méltányos intézkedésekben már korábban is tapasztalható volt.

Ez a gondoskodás kedvező visszhangot váltott ki a turistatáborban. A turisták, természetbarátok most már valóban magukénak érezték az erdőt. Nyilvánvaló, hogy a *természetjáró csak azt az erdőt érezheti igazán a magáénak, ahová be is mehet*. Az az erdő, amit kerítéssel zárnak el előle, idegen marad számára. És miután magáénak érezte az erdőt, részt kért a megvédéséből is. Már nem csupán békés együttélésről van szó, de *békés együttműködésről* is. S megszületett szocialista társadalmunk egyik szép mozgalma: a *Társadalmi Erdei Szolgálat*.

Így kezdődött: 1961 szeptemberében tanácskozássra gyűltek össze a magyar erdészek, vadászok és turisták képviselői. Az egykori tilos terület szívében, a Lajos-forrásnál, a

Ságvári turistaházban. A találkozózt a *Vörös Meteor Természetbarát Egyesület* szervezte; módot kívánt nyújtani a sokak által óhajtott együttműködés kibontakozására. Az éjfélig tartó, baráti hangú megbeszélés felejthetetlen marad mindnyájunk számára. Ezen vetette fel *Végvári Jenő*, a Pilisi Erdőgazdaság igazgatója az erdők társadalmi védelmének gondolatát: „... a társadalmi örök az erdészekkel karöltve vigyáznának az erdőre a rendbontókkal szemben.” A következő nyár elején *Követkuty György* erdőmérnök már kifejezetten igényli ezt a segítséget a Budai erdészet részére. A *Vörös Meteor* vállalja. Ez év júliusában lesz öt éve, hogy vasárnap reggel *Spirk Tibor*, ezüstjelvényes túravezetőnk vezetésével felsorakozott az első járőr a budai erdészet udvarán. És megkezdik a szolgálatot... Még tapasztalatlanul, de óriási lelkesedéssel. Nemsokára már két, majd három járőrt indít az egyesület. Később átveszi az erdei szolgálat irányítását a Budapesti Természetbarát Szövetség. Egyre szélesebb területre terjed ki a főváros környékén s az évek során országos mozgalommá válik.

Megkezdődik a szolgálat tagjainak elméleti és gyakorlati oktatása is.

A Társadalmi Erdei Szolgálat elsőrendű feladata az erdő állományának védelme és főképpen az erdei tüzek megakadályozása. Ezen túlmenően védi az erdő erdészeti, vadászati és turista berendezését is. A magaslesek és vadászkunyhók védelme épp úgy feladatuk körébe tartozik, mint a turista útjelzések és útírányító táblák megóvása. De e tárgyi védelmen túl nem csekély feladata a *kiránduló tömegek tájékoztatása, oktatása, nevelése* is. Ilyenirányú működésétől is sokat várunk.

*

A bevezetőben elmondottuk, milyen sok erdész tagja volt az első budapesti turista-szervezetnek. Nagy öröm lenne részünkre, ha ismét sorainkban üdvözölhetnénk az erdészet munkatársait.

Vadászat – sport – üdülés

BAKKAY LÁSZLÓ

A mai rohanó élet forgatagában az embereknek mind kevesebb részük van abban, hogy a természet ölen regenerálódjanak és idegeiket, szervezetüket feltöltsék azzal a nyugalommal, egészséges, szennyezésmentes levegővel, amit a rendelkezésükre álló életforma nem tud hétköznapjainkban rendszeresen megadni. Az emberek túlnyomó többsége városokban vagy várososzerű településekbe tömörülve éli életét, aminek természetes következménye, hogy mind nagyobb és nagyobb mértékben jelentkezik az igény ennek a regenerálási lehetőség biztosításának tekintetében.

Ha az ember munkaszüneti napokon figyel az utcákon közlekedő embereket, könnyen megállapíthatja, hogy majdnem kivétel nélkül a napfényt, a nyugalmat, a természet közelségét keresik és csak abban van különbség közöttük, hogy melyik milyen formában találja meg ez irányú vágyai kielégítését. Vannak akik a városi parkokban, vagy napfényes sétányokon már elérik céljukat, nem mintha ez már kielégítené őket, hanem vagy kialakított programjuk vagy egyéb kötöttségük nem ad rá megfelelő időt, hogy elérjék az erdőt vagy a zavartalan távolbanézés lehetőségét, ami biztosítani tudja a hétköznapok kiszellőzését.

Ezek azonban csak kényszermegoldások, amihez viszonylag kevesebben folyamodnak. A legtöbben megkeresik az erdőt és annak szélén igyekeznek otthagyni a városi élet szokásait, kötöttségeit, amelyektől megszabadulva szívják magukba az üdítő tiszta levegőt és főleg mindazt a természetes élményt, amit a körönges elrabolt tőlük. Érdekes figyelni az ilyen embereket, akik egy ösztönszerű vágtyól hajtva keresik a természetet, és azt föllelve idegenül érzik magukat. Sután viselkednek, de mindent élveznek és nem tudnak betelni az ismeretlen vagy ritkán látott élményekkel és valósággal habzsolják, amit kapnak, pedig éppen járatlanságuk, gyakorlatlanságuk következtében csak azok elenyésző részéhez tudnak hozzájutni. Láttam már szűk, túsarkú városi cipőben botladozva sántikáló nőket vánszorogni az erdei ösvényeken, akik nem tudtak dönteni, hogy a lábájukat szenvedjék vagy a naplementében gyönyörködjenek, mert mind a kettő igénybevette a figyelmüket. Mások az erdő szélén olyan menet-tempóba kezdtek, hogy percekben belül kimerültek a fáradtságtól a szokatlan úton, pedig ők csak többet akartak látni. Ismét másokat a szomjúság kínozta, mert egyszerűen nem gondoltak arra, hogy meg is szomjazhatnak és nem lesz a közelben ivóvíz.